

ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Григорчук Л.

Науковий керівник – доц. Притолок С. А.

ПОНЯТТЯ «МІФ» ТА ШЛЯХИ МІФОЛОГІЗАЦІЇ ЛІТЕРАТУРИ

Міфотворчість – це рання форма духовної культури людства. Вона стала поштовхом для розвитку образотворчого мистецтва, філософії, літератури. Спочатку міфи були спробою розгадати таємниці життя: створення світу, природи і людини, сенсу буття тощо. Згодом античні та біблійні міфи стали основою традиційних сюжетів, образів, мотивів в літературі та мистецтві. Вони допомагали осмислити складні й неоднозначні події доби.

Поняття «міф» трансформується з часом, а тому залишається цікавим і досі до кінця не вивченим об'єктом наукових пошуків. Значна кількість статей та дисертаційних досліджень свідчить про зацікавленість сучасних вітчизняних та зарубіжних культурологів, філологів, етнологів специфікою міфу та його реалізацією. Науковці досліджують різні аспекти міфу та формулюють особливості його функціонування. Вивченням міфів та різностороннім дослідженням міфології в літературі займалися С. Аверинцев, В. Богораз, О. Веселовський, М. Гаспаров, О. Забужко, М. Зубрицька, К. Леві-Стросс, О. Лосев, Ю. Лотман, Т. Мейзерська, Є. Мелетинський, А. Няміу, А. Панченко, Я. Полицук, О. Потебня, Б. Успенський, О. Фрейденберг, Л. Штернберг і багато інших.

Мета статті полягає в концептуалізації поняття «міф» на основі аналізу актуальних досліджень та виокремлення форм використання міфу в літературі.

Актуальність дослідження зумовлена посиленням інтересом сучасної міфокритики до потрактування міфу, відтворення міфопоетичних структур та трансформації традиційних міфосюжетів в контексті сучасної літературознавчої парадигми.

Інтерес до міфів бере свій початок ще з часів Середньовіччя і Просвітництва, коли їх знання вважалося ознакою освіченості та культурності. Популярності античній міфології додала згодом і літературна діяльність ренесансних письменників, що використовували елементи давньогрецьких міфів у своїй творчості. У наступні століття аж дотепер активна дослідницька діяльність була спрямована на осмислення сутності міфотворчості та її значення. Нова хвиля підвищення інтересу до міфології в ХХ та ХХІ ст. сприяє також інтенсифікації процесу осмислення поняття «міф».

Традиційно міф тлумачать як сказання про богів, героїв-напівбогів, духів, надприродні сили, що брали участь у створенні світу, а також про походження Всесвіту, явищ природи і людини. Міф – один з раних видів народної творчості, що відображав тогочасні уявлення про світ, природні і суспільні явища в художній формі. Центральною темою міфів була боротьба між добром і злом, світлом і темрявою, порядком і хаосом. Міф сприяв створенню національного фольклору, а також дає багатий матеріал для творів мистецтва, зокрема літератури [4, с. 451–452; 6, с. 234–235; 8, с. 291].

Літературознавча енциклопедія подає таке визначення терміну: «Міф – універсальна чуттєва дійсність, кожен, хто перебуває в її межах, вважає її справжньою. ... Міф має вигляд космосу, що протистоїть зовнішньому хаосу, він населений богами, духами першопредків, демонічними істотами» [3, с. 53]. Ю. Ковалів також наголошує, що думки вчених досі різняться: деякі літературознавці (Р. Чейс, Н. Фрай) вважають міф лише одним із літературних жанрів або модусів, інші – цілісною системою первісної культури (С. Аверинцев) чи первісної ідеології (О. Лосев), незрілої давньої філософії (Б. Фонтенель). За його висновками, міф не має чіткого тлумачення, адже йому властива постійна трансформація під впливом отримання людиною нового досвіду [3, с. 53].

Ігор Зварич розглядає міф як «творіння, в якому у вигляді конкретно-чуттєвих персоніфікацій і одухотворених істот постає узагальнено відображена первісною свідомістю дійсність» [2, с. 332].

Автор намагається спростувати деякі усталені твердження:

1) *міф не є жанровою формою словесного мистецтва*, бо містить не тільки слово, а й дію (обряд, ритуал, танець тощо);

2) *міф не є вигадкою, вимислом фантазії*, адже в час створення він був об'єктивною реальністю, правдивою категорією мислення та буття, де все закономірне та логічне, і вимагає саме такого сприйняття (не з позицій раціоналістичної науки на сучасному етапі її розвитку);

3) *міф не є науковою формою пізнання дійсності*, оскільки ґрунтується не на об'єктивному абстрактно-логічному, ідеально-числовому мисленні (що характерно для науки), а на емоційному, інтимно-відчутному, наївному і безпосередньому сприйнятті дійсності [2, с. 332–333].

За тематикою, структурою, проблематикою міфи поділяють на *космогонічні* (описують виникнення Всесвіту, його влаштування та зміни; до них також відносять *астральні* міфи, що оповідають про походження небесних світил), *антропологічні* (оповідають про створення людини; серед них також *героїчні*, що розповідають про діяння героїв для блага людства, та *тотемічні*, згідно з якими людина походить від тварин, які тепер є тотемами-покровителями людей), *етіологічні* (в уособленій формі пояснюють причини виникнення явищ природи або соціального життя) та *есхатологічні* (оповідають про прийдешній кінець світу) [2, с. 333–335].

Міфологія в свою чергу є: 1) сукупністю міфів певної культури; 2) наукою, що вивчає міфи; 3) формою колективної свідомості й віри і духовно-практичним способом освоєння світу людством на ранніх етапах його розвитку [3, с. 54]. Міф є також складовою моралі та релігії, він фіксує певні норми і правила поведінки доби. У сучасній літературі міф використовується здебільшого як засіб оновлення культури і світогляду людини. Опіраючись на проаналізовані нами дослідження, [1; 5, с. 39–40; 7] можемо виокремити такі форми реалізації міфу:

Таблиця 1. Типи міфологізму.

1. Використання традиційних міфологічних сюжетів і образів	а) інтерпретація традиційних міфологічних образів і сюжетів (введення традиційного міфологічного сюжету в нетрадиційний контекст, актуалізація окремих архетипів і міфологем);	трансформація традиційних міфологічних сюжетів і образів («осучаснення», пародіювання, травестіювання, створення антиміфу).	Приклади в українській та світовій літературі: а) <i>повісті та оповідання А. Платонова, тотемістичні й родові міфи О. Довженка, Г. Тютюнника, В. Шевчука та ін., поезії Т. Шевченка, І. Франка, Лесі Українки, М. Цвєтаєвої тощо;</i> б) <i>С.Александров, А. Борхесан, А. Кіман, М. Коцюбинський, О. Олесь та ін.</i>
2. Створення авторського міфу (неоміфологізація)	структурування оповіді за аналогією з античними міфами, створення своєї системи міфологем, організація часу та простору за законами давнього міфотворення		Приклади в світовій літературі: <i>С. Беккет, В. Брюсов, Ф. Іскандер, Дж. Джойс, О. Кобилянська, Урсула Легуїн, К. Льюїс, Г. Пінтер, Дж. Толкієн, О. Хасклі та ін.</i>
3. Міфологічна стилізація	формальна імітація стилю міфу шляхом використання міфологічних метафор (при цьому міф відіграє роль лише декоративного елемента)		Приклади в світовій літературі: <i>Н. Думбадзе, М. Хвильової, О. Чиладзе та ін.</i>

Висновки. Використання міфу – це своєрідний пошук нового в старому, його переосмислення. Явище міфологізму можна назвати визнанням практичного значення міфу в сучасній культурі. Використання міфу є спробою узагальнити новий соціокультурний досвід в символах, включивши його в колективну пам'ять суспільства. Перспективним напрямком наступних досліджень вбачаємо вивчення шляхів трансформації та інтерпретації традиційного міфу у літературних творах, особливостей авторської міфотворчості.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кобзар О. І. Міфопоетика як предмет і метод літературознавчого дослідження / О. І. Кобзар // Наукові записки [Національного університету «Острозька академія»]. Серія: філологічна. – 2010. – Вип. 15. – С. 131–139.
2. Лексикон загального та порівняльного літературознавства. – Чернівці: Золоті литаври, 2001. – 634 с.
3. Літературознавча енциклопедія: у двох томах. Т. 2 / автор-уклад. Ю. І. Ковалів. – К.: ВЦ «Академія», 2007. – 624 с.
4. Літературознавчий словник-довідник [Nota bene] / за ред. Р. Т. Гром'яка, Ю. І. Коваліва, В. І. Теремка. – К.: ВЦ «Академія», 2007. – 579 с.
5. Низамиддинов Д. Н. Мифологическая культура / Д. Н. Низамиддинов. – М.: Гелиос, 1993. – 46 с.
6. Оліференко В. В. Універсальний літературознавчий словник-довідник / В. В. Оліференко, Л. В. Оліференко, С. М. Оліференко. – Донецьк: ТОВ ВКФ «БАО», 2008. – 432 с.
7. Турган О. Д. До проблеми шляхів міфологізації літератури / О. Д. Турган // Вісник Запорізького державного університету. Філологічні науки. – 2002. – №2. – С. 129–133.
8. Duden: Schülerduden. Die Literatur / hrsg. und bearb. von Meyers Lexikonred. unter der Leitung von Gerhard Kwiatkowski. – Zürich: Dudenverlag, 1989. – 504 S.

Тукало П.

Науковий керівник – асист. Головацька Ю.Б.

СУТНІСТЬ ТА ФУНКЦІЇ РЕКЛАМНОГО ТЕКСТУ

Реклама в сучасному світі — це справжній автопортрет суспільства, відображення суспільних настроїв, симпатій та фобій, на які вона реагує швидше, чим більшість інших соціальних інститутів. Спостерігаючи за рекламою, за видозмінами притаманних їй методів та прийомів впливу на аудиторію, можна відтворити